

(3) Unusual Forms of Eating

I. Benefiting Without "Eating" (אכילה)

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

גופא אמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן שמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ היכי דמי אילימא דקא שתי ליה (משתה) אוזוקי מזיק ליה דתניא השותה שמן של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש הסך שמן של תרומה משלם את הקרן ומשלם את החומש

2. רש"י מסכת ברכות דף לה עמוד ב

אוזוקי מזיק - לגופיה, ואין זו אכילה שטעונה ברכה, דגבי ברכה ואכלת כתיב. משלם את הקרן - כשאר מזיק את חבירו בממונו. ואין משלם חומש - דגבי חומש אכילה כתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה (ויקרא כ"ב), פרט למזיק.

3. רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה ב

אבל אם שתה השמן לברו או שלא היה חושש בגרונו מברך עליו שהכל, שהרי לא נהנה בטעם השמן.

4. כסף משנה הלכות ברכות פרק ח הלכה ב

ומ"ש שאם שתה השמן לברו שמברך שהכל. תימה דכיון דאוזוקי מזיק אין לברך עליו וכן פירש"י וכך כתב הר"ף ז"ל ואי שתי ליה משתא אוזוקי מזיק ליה ולא מברך עליה וכבר תמה עליו הטור בסימן ר"כ / ר"ב. / ורבינו מפרש שלא אמרו אי דשתי ליה אוזוקי מזיק אלא לאפוקי מה שאמרו שיברך עליו בורא פרי העץ אבל כיון דאע"ג דאוזוקי מזיק נהנה הוא מברך [שהכל]:

5. אגלי טל טוחן סב

סק"א. ולענין ברכה שלפניו תלוי ג"כ בהנאת מעיו לנד שהרי מטעמת אין לרין ברכה בטעם ופולט. וכתב המג"א סי' ר"י סק"ט משום דאינו נקרא הנאה אלא בתוך מעיו. וכן פירש הרב נסידור נספר ברכות הנהנין ספ"ח ו"ל לא מיקרי הנאה אלא הנאת מעיו ולא הנאת החיך ע"ש. ואף דכל אכילת שבתורה קי"ל כ"י יומן דבהנאת גרונו לנד מחייב דהיינו הנאת החיך לנד. כדכתיב (איוב י"ג י"ח) חיך אוכל יטעם עי"ש ס"פ גיד הנשה. מ"מ לענין ברכה אינו חייב על הנאת החיך. והטעם בזה כדור שהרי ברכה שלפניו למדו בקל וחומר מברכה שלאחריו וברכה שלאחריו חיונה על הנאת מעיו כנ"ל. וממילא מוכח דחייב ברכה שלפניו על הנאת מעיו לנד אפי'

אין כל-הנהנין חייבין / ברכותיהן חייבין / אבריהם בו וזב תמים / עמוד 250
הדפוס מאת אגרי תשובה

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רב סעיף ד
שמן זית, אם שתאו כמות שהוא אינו מברך עליו כלל, משום דאוזוקי מזיק ליה

7. משנה ברורה סימן קצו ס"ק כח

מי שהיה שבע קודם שאכל ואכל אכילה גסה שלא היה צריך לאותה אכילה אעפ"כ אם נהנה גרונו מאותה אכילה מברך עליו לפניו ולאחריו ומוציא אחרים ואם נפשו קצה עליו ואינו נהנה גרונו אינו ראוי לברך לא לפניו ולא לאחריה לפי שזו אינה חשובה אכילה כלל לכל מצות שבתורה כמו שנתבאר בסימן תע"ו ובסימן תרי"ב:

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רב

ושאר כל האילן, משויציאו פרי, מברכין עליו: בפה"ע ובלבד שלא יהא מר או עפוץ ביותר עד שאינו ראוי לאכילה אפילו ע"י הדחק, דאז אין מברכין עליו כלל.

9. משנה ברורה סימן רב

(יח) עד שאינו ראוי וכו' - מבואר מזה דאם עכ"פ נאכלים ע"י הדחק אף על גב שחמוצים ומרים הם כדרך פירות בקטנותם אפ"ה מברך עליהם ברכתם הראויה וכו' וכן בספר עוללות אפרים פקפקו בדין זה ודעתם דבכגון זה אינו מברך אלא שהכל אם לא שבישלן או שמתקן באור דאז מברך עליו בפה"ע כיון שהוא פרי בעצם אלא שצריך תקון: (יט) אין מברכין עליו כלל - דכעץ בעלמא חשיב ואפי' מתקן ע"י אור ג"כ אין מברך עליו רק שהכל וכדין גרעינין שמתקן לקמן בס"ג.

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רד סעיף ח

הגה: אם אנסוהו לאכול או לשותות, אף על גב דהחיך נהנה ממנו אינו מברך עליו, הואיל ונאנס על כך (כ"י בשם אהל מועד והרא"ה).

11. משנה ברורה סימן רד ס"ק מה

ויש חולקים ע"ז וס"ל דכיון שסוף סוף נהנה גרונו מזה חשיבא אכילה וצריך לברך ע"ז וכההיא דס"ט ועיין בח"א שהכריע דבפת אם אכל כדי שביעה דבהמ"ז שלו הוא מה"ת יברך:

II. Digesting (הנאת מעיים) Without Taste (הנאת גרון): Infusions and Medicines

12. שערי תשובה סימן רד
האוכל חלמון ביצה כמות שהיא חי לצחצח הקול שאף שאינה נהנה בטעם אכילתו הוא נהנה במזונו ע"ש בשם קונטרס ישן כת"י
13. קיצור שולחן ערוך סימן נ
השותה ביצה חיה לצחצח קולו, אף שאינו נהנה מטעמו, נהנה הוא ממזונו דמיון זיין ומברך עליו.
14. שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן קכד
וברש"י בהא דאזוקי מזיק ל' [ברכות לה ע"ב] פרש"י ובברכה ואכלת כתיב. ואכילה היינו הנאת גרונו:
15. שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן יח
...ע"ד השאלה, במי שתחבו לו שפופרת ישר לקיבה, אם מחויב בברכת הנהנין ובתשו"ב לבושי מרדכי (חאו"ח סי' ל"ב) לענין נדון דידן ממש, בנוגע לברכה ראשונה ואחרונה, והביא מכל הנה"ל. ולהלכה סיים די"ש אם אפשר יוצא ידי כולו, דבין בברכה ראשונה ובין באחרונה יהדר אחר מי שישתה או יאכל מאותו מין המשקים, או מין שברכותיהם שוות, ויכוון להוציא בברכתו

16. חלקת יעקב אורח חיים סימן נב (R. Mordechai Yaakov Breish, 1900's Germany)

ה) זכודאי בני"ד שלא עבר האוכל דרך הגרון לא הוי ע"ז שם אכילה כלל וגרע מאוכל שלכוד"א, ורא"י לזה דאפילו לר"י חולין ק"ג דבמ"א חייב על הנאת גרונו לברך, מ"מ אינו חייב בטעימה כפה לברך, וזה מבואר ממשמעות כל הסוגיא בשם ומפורש בריב"ש, הובא בפר"מ יו"ד צ"ח במ"ז סק"א, אף דאית ל' עי"ז הנאת גרון (ובמבואר שם דלר"י בין החניכיים מצטרף, הרי נהנה גרונו בכזית עי"ש) הרי אף היכא דחייב על הנאת גרונו לברך, ככ"ז בעי שיהי' בדרך אכילה דהיינו בליעה, וה"ל אף אי נימא דחייב בהנאת מעיו לברך, מ"מ בעי אכילה דרך בית הבליעה ובלא"ה אין ע"ז שם אכילה כלל, וכן כתב האחיעזר ח"ג סי' ס"א כפשיטות דמכנים אוכלין לחולה דרך החלחולת לא הוי עלה שם אכילה כלל.

חלקת יעקב - א (או"ח) / ברי"ש, מרדכי יעקב בן חיים / עמוד 85
הודפס מאתר אוצר החכמה

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רד סעיף ח
כל האוכלין והמשקין שאדם אוכל ושותה לרפואה, אם טעמם טוב והחין נהנה מהם, מברך עליהם תחלה וסוף.
18. משנה ברורה סימן רד ס"ק מג
(מג) אם טעמם טוב וכו' - ר"ל אף על פי שאינו תאב להם כלל ואינו אוכלם אלא מחמת אונס חליו כיון שעכ"פ החין נהנה מהם ולאפוקי אם הם רעים שאין לו הנאה מזה אף על פי שמתרפא מהם אינו מברך כלל:

19. וזאת הברכה עמ' 113
א. תרופה או כל מזון שאדם אוכל ושותה למטרה רפואית - אם אין החין נהנה מטעמו - אין לברך עליו (שאינה נחשבת לאכילה) (שו"ע יד ט). אך אם טעמו ערב לחין, מברך עליו תחילה וסוף (שם, א"ת ח"א טז). ונראה שגם אם אין לו טעם עצמו, וכל מתיקותו מחומר ממתק - דינו לברך עליו (שם א"ת מנח"י הוה, התפלג נתייר הלכה ט"ז).

ב. ולענין תרופה (כדור, סירופ וכו') - שיש בה רק מעט מתיקות, ואלמלא היה נזקק לתרופה לא היה אוכלה - יש מורים שלא לברך עליה, שאין זו דרך אכילה (ק' הו"ע ל' הגש"י ליענין). אך יש שהורו לברך עליה מכיון שנחנה (ק' הו"ע ל' א"ת מנח"י הוה). וכדי להנצל מספק טוב לכתחילה לברך על מאכל אחר ולכוון לפטור את התרופה (ע"פ סו"ת הלכה מ"א ט"ז ו סג"ו סתמ"ק).

20. נשמת אברהם סימן רד אות ה

לכן, כדי לצאת ידי כל הדעות, יאכל דבר שברכתו שהכל או ישתה מעט משקה (פרט למים, אלא אם כן הוא צמא) שברכתו שהכל, ואחרי כן ילעס את התרופה המתוקה. וכמובן שלפני ברכת שהכל יאמר את ה"יהי רצון"³⁶ שעליו לאמר לפני כל פעולה רפואית.

36. נשמת אברהם סימן רד אות ה - א אורח חיים / אברהם סופר, אברהם / מסד 200
הודפס מאתר אוצר החכמה